

Šifra učenca:

Državni izpitni center

N 1 2 1 6 3 1 3 1

REDNI ROK

3.
obdobje

Četrtek, 10. maj 2012 / 60 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki: Učenec prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik.
Učenec dobi en obrazec za točkovanje.*

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

ob koncu 3. obdobja

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na obrazec za točkovanje.

Piši čitljivo. Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravega napiši na novo.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, temveč začni reševati naslednjo.

K nerešeni nalogi se vrni kasneje.

Na koncu svoje odgovore še enkrat preveri.

Zaupaj vase in v svoje zmožnosti. Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 20 strani, od tega 1 prazno.

1. Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Elite so vsepovsod, vedno bodo obstajale in se povezovale v socialne mreže. Sam obstoj elit in njihovo druženje nista nič slabega. Navsezadnje obstajajo različne. Od gospodarskih do duhovnih. Problem je tam, kjer lahko takšne formalne ali neformalne organizacije pridobivajo vpliv na odločanje državnih organov.

(Vir: R. Pirnat, Delo, Mag, 22. 3. 2010)

OPOMBA: elita – posamezniki, ki izstopajo po družbenem položaju, pomembnosti, kakovosti

(Vir: Slovar slovenskega knjižnega jezika)

Pojasni, kako lahko elite vplivajo na delo državnih organov.

Odgovor napiši na črti.

	1
--	---

2. a) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Poplava babic in dedkov /.../ postaja namreč svetovni pojav, saj se bo po pričakovanjih po svetu od 1955 do 2025 število ljudi, starejših od 65 let, štirikrat povečalo.

(Vir: http://www.stat.si/novice_poglej.asp?ID=741)

Razloži, zakaj se delež starejših v družbi povečuje.

Odgovor napiši na črto.

b) Na kakšen način lahko mlajši ublažijo generacijsko osamitev starejših?

Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

3. Oglej si sliko 1 in reši nalogo.

Slika 1

(Vir: http://www.mladina.si/mladina/200908/img/msovrazni_govor_izbrisani_tema.jpg)

- a) Katero vrsto nestrpnosti izraža grafit na sliki 1? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Versko.
- B Spolno.
- C Nacionalistično.
- D Ekonomsko.

- b) Utemelji, zakaj grafit na sliki 1 izraža nestrpnost. Odgovor napiši na črti.

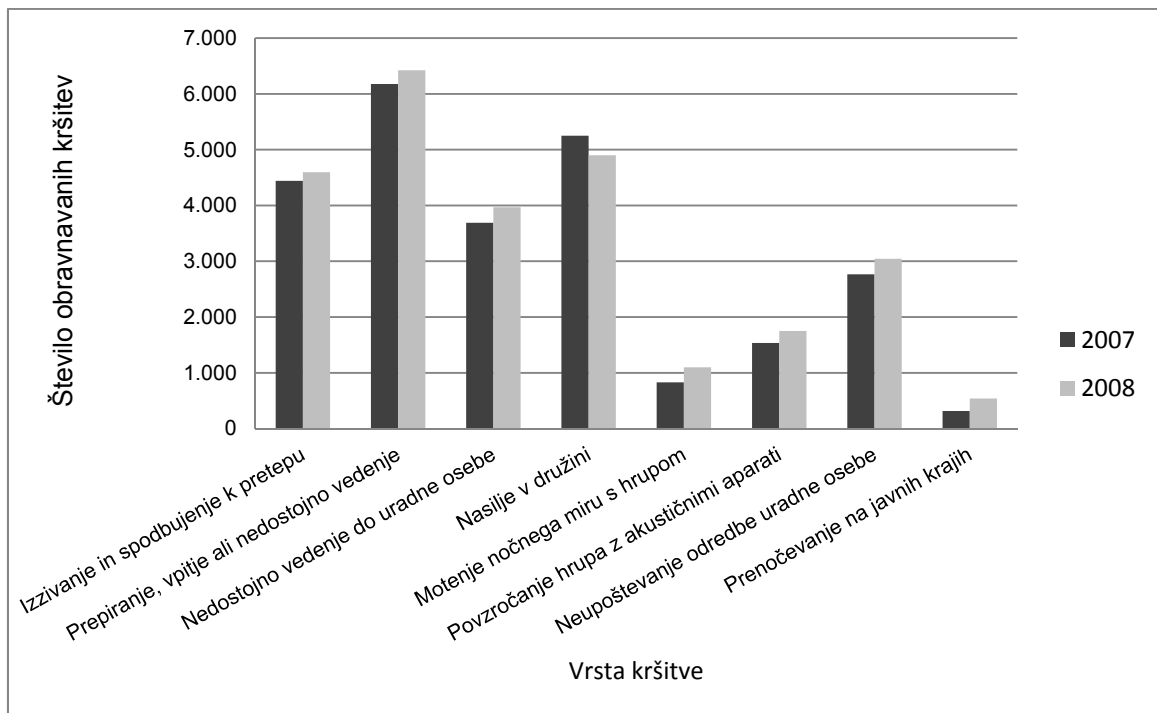
	2
--	---

4. a) Na črto napiši, kdo sestavlja enostarševsko družino.

- b) Na črto napiši še en tip družine, poleg enostarševske, ki je v Sloveniji zakonsko opredeljen.

	2
--	---

5. Oglej si graf na sliki 2 in odgovori na vprašnji.

Slika 2: Kršitve zakona o varstvu javnega reda in miru

(Prirejeno po: <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2008.pdf>)

- a) Na podlagi grafa na sliki 2 ugotovi, katera kršitev javnega reda in miru je v letu 2008 upadla.
Odgovor napiši na črto.

- b) Ugotovi, katera od naštetih vrst kršitev v grafu na sliki 2 ne vključuje nasilja nad sočlovekom.
Odgovor napiši na črto.

6. Preberi besedilo in odgovori na vprašanji.

Lance Armstrong je bil najmlajši svetovni prvak v zgodovini kolesarstva. Leta 1996 je obolel za rakom. Kljub temu se je po premagani bolezni uspešno vrnil v kolesarstvo in postal rekorder po zmagah na najtežji kolesarski dirki – dirki po Franciji. Ustanovil je organizacijo, ki se ukvarja s svetovanjem, oporo in zbiranjem sredstev za boj proti raku.

Slika 3

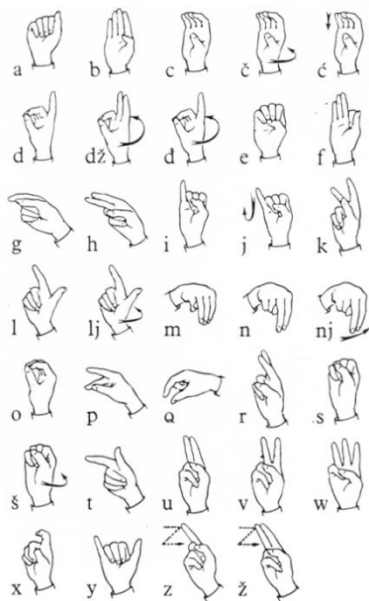
(Vir slike: <http://davidkiyokawa.com/blog/wp-content/uploads/2009/10/lance-armstrong-1.jpg>)

- a) S čim se je Lance Armstrong prikupil velikemu delu javnosti?
Odgovor napiši na črto.

- b) Navedi še en primer, kako je kaka medijsko prepoznavna oseba ponudila dobrodelno pomoč.
Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

7. a) Oglej si sliko 4 in odgovori na vprašanje.

Slika 4

(Vir: http://www.javno.com/gn/slike/gn_slike_3/r1/g2009/m01/x23641193777881115775.jpg)

Pri kateri vrsti sporazumevanja uporabljamo znake, ki jih prikazuje slika 4?
Odgovor napiši na črto.

b) Na črto napiši eno od pravil, ki jih moramo upoštevati za uspešno komuniciranje.

	2
--	---

8. Oglej si sliko 5 in odgovori na vprašanja.

Slika 5

a) Prek katerega medija se sporazumevata sogovornika na sliki 5?
 Odgovor napiši na črto.

b) Navedi eno od možnih nevarnosti komuniciranja prek predstavljenega medija.
 Odgovor napiši na črto.

9. a) Preberi besedilo 1, ki ga je objavila ena od slovenskih parlamentarnih strank, in odgovori na vprašanje.

Besedilo 1:

V poslanski skupini stranke zastopamo stališče, da Slovenija džamije ne potrebuje, ravno tako smo mnenja, da je ne potrebujejo pripadniki islamske verske skupnosti, katerim naj bi bila namenjena. Za svoje versko izražanje namreč že razpolagajo z velikim številom molilnic.

(Vir: http://sl-si.facebook.com/note.php?note_id=37235691523)

Katere človekove pravice poslanska skupina ni upoštevala pri oblikovanju svojega stališča?

Odgovor napiši na črto.

- b) Preberi besedilo 2, ki so ga borci za človekove pravice objavili v odgovor na besedilo 1, in reši nalogo.

Besedilo 2:

Protiustavno je vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti. (iz 63. člena Ustave Republike Slovenije)

(Vir: <http://www.uradni-list.si/>)

Obkroži črko pred pravilno trditvijo.

- A Argumenti poslanske skupine so v skladu s slovensko ustavo.
B Argumenti poslanske skupine niso v skladu s slovensko ustavo.

- c) Navedi en mednarodni dokument, ki zagotavlja pravico do svobodnega izpovedovanja vere.

Odgovor napiši na črto.

10. a) Poveži simbol z ustreznim pomenom tako, da na črto pred simbolom zapišeš ustrezno črko.

SIMBOL:

POMEN:

- A Fizično nasilje.
- B Erotične vsebine.
- C Nevarnost droge.
- D Starostna omejitev.
- E Diskriminacija.

(Vir: <http://www.safe.si/>)

- b) Pojasni, kakšen namen imajo tovrstni simboli v medijih.
Odgovor napiši na črti.

	3
--	---

11. a) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Prebivalci Fidžija so dobili televizijo in televizijske programe iz ZDA, Velike Britanije in Avstralije šele leta 1995. Raziskovalci so ugotovili, da je prišlo kmalu po prihodu televizij v njihovo kulturo do visokega porasta motenj hranjenja med mladimi ženskami.

(Vir: <http://www.smrklja.si/hot/aktualno/7580>)

Utemelji, zakaj rezultati raziskave v gornjem besedilu niso verodostojno predstavljeni.
Odgovor napiši na črti.

- b) Utemelji, kako lahko mediji škodljivo vplivajo na prehranjevalne navade ljudi.
Odgovor napiši na črti.

	2
--	---

12. Preberi besedilo in reši nalogo.

Odgovorni urednik je nadaljeval pregled vsebine: »Rešiti moramo problem druge strani, ki ne bo objavljen.« Na vprašanje, kako lahko to prepove, je odvrnil: »Enostavno: jaz sem rekel, da to ne bo objavljeno. Jaz lahko prepovem objavo kateregakoli članka, če to hočem.«

(Vir: http://sindikatsindikat.novinar.com/?m=6&id_clanek=68)

a) Obkroži črko pred načelom, po katerem je ravnal urednik v gornjem primeru.

A Argument moči.

B Moč argumenta.

b) V čem je razlika med argumentom moči in močjo argumenta?
Odgovor napiši na črti.

	2
--	---

13. Preberi besedila in odgovori na vprašanji.

ISLAM

Muslimani verujejo v enega samega boga, imenovanega Alah, kar v arabskem jeziku pomeni Bog.

KRŠČANSTVO

Kristjani verujejo v enega samega boga, ki se vernikom razodeva kot Sveta Trojica (Bog Oče, Bog Sin in Bog Sveti Duh).

JUDOVSTVO

Judje verujejo v enega samega Boga, čigar ime je neizrekljivo. Označuje ga kratica JHVH (Jahve).

a) Kaj je skupnega zgoraj navedenim verstvom?
Odgovor napiši na črto.

b) Katero od naštetih verstev je zgodovinsko najmlajše?
Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

14. Preberi 18. člen iz kodeksa novinarske etike in obe besedili in odgovori na vprašanje.

Iz kodeksa novinarske etike:

18. člen: Ko novinar poroča s področja pravosodja, upošteva, da nihče ni kriv, dokler ni pravnomočno obsojen. Novinar mora biti pazljiv pri omembi imen in objavi fotografij in posnetkov storilcev, žrtev ter njihovih svojcev v poročilih o nesrečah in predkazenskih postopkih.

(Vir: <http://www.novinar.com/>)

Besedilo 1:

160 centimetrov visok in izrazito telesno razvit moški svetlejših kratko prstriženih las, ki naj bi v noči na 9. april pred lokalom Roxly v Ljubljani 41-letnega ljubljanskega odvetnika V. V. z enim udarcem v glavo pahnil v komo, ostaja na prostosti.

(Vir: <http://www.delo.si/clanek/102074>)

Besedilo 2:

Brez sence dvoma je senat ljubljanskega okrožnega sodišča spoznal 35-letnega Ljubljančana Gašperja Bezjaka za krivega povzročitelja posebno hude telesne poškodbe, saj je 9. aprila 2009 v središču mesta z udarcem pokosil 41-letnega odvetnika Vladimirja Višnarja.

(Vir: <http://www.dnevnik.si/novice/kronika/104226128>)

Besedili opisujeta isti dogodek. Razloži, zakaj sta v besedilu 2 povzročitelj in žrtev imenovana z imenom, v besedilu 1 pa ne.

Odgovor napiši na črti.

	1
--	---

15. Katero verstvo uporablja simbol na sliki 6?
Odgovor napiši na črto.

Slika 6

	1
--	---

16. a) Smiselno poveži pojme med obema stolpcema. Ustrezno črko iz desnega stolpca napiši na črto pred pojmom v levem stolpcu.

_____ Minister.

A Parlament.

_____ Poslanec.

B Sindikat.

C Občina.

D Vlada.

E Sodišče.

- b) Razloži pojem politična stranka.
Odgovor napiši na črti.

	3
--	---

17. Preberi besedilo in odgovori na vprašanji.

V Afganistanu ni nič dobrega, orožje očitno ni zagotovilo miru, potrebujemo mir in popolnoma drugačne načine obvladovanja konfliktov, je med drugim dejala predsedujoča Svetu Evangeličanske cerkve Margot Käsman in s tem povzročila veliko zgražanja, a tudi odobravanja.

(Vir: Delo, 24. 2. 2010)

- a) Zakaj je Margot Käsman s svojo izjavo povzročila tako različne odzive?
Odgovor napiši na črti.

- b) Utemelji, zakaj vojaška sila ne more zagotavljati trajnega miru.
Odgovor napiši na črti.

	2
--	---

18. a) Razloži pojem pravna država.
Odgovor napiši na črti.

- b) Na črti napiši utemeljitev, v kakšnih okoliščinah se med ljudmi širijo dvomi o delovanju pravne države.

- c) Kaj državljanom krepi zaupanje v pravno državo?
Odgovor napiši na črto.

	3
--	---

19. a) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Danes se kažeta v svetu dva zelo različna vzorca rasti prebivalstva: majhna rast ali celo upadanje števila prebivalstva v najbogatejših državah in nadaljevanje hitre rasti prebivalstva v najrevnejših državah sveta.

(Vir: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2480)

Navedi en razlog za upadanje rodnosti prebivalstva v najbogatejših državah.
Odgovor napiši na črto.

- b) Navedi en kazalnik, s katerim povezujemo razvitost posameznih držav po svetu.
Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

20. Slika 7 prikazuje enega od nenasilnih načinov postavljanja zahtev, naslovljenih na oblasti.
Oglej si sliko 7 in odgovori na vprašanja.

Slika 7

(Vir: <http://www.delo.si/clanek/106963>)

- a) Navedi en nenasilen način postavljanja zahtev.
Odgovor napiši na črto.

- b) Pojasni, kaj skušajo ljudje doseči z nenasilnim postavljanjem zahtev.
Odgovor napiši na črti.

21. Z uporabo preglednice 1 odgovori na vprašanji.

Vzhodna Slovenija				
Leto	Struktura prebivalstva po starosti			
	Skupaj	0–14	15–59	60+
		v %		
Moški				
2011	540 425	13,9	67,1	19,0
2031	523 825	12,2	56,3	31,5
Ženske				
2011	549 297	13,1	61,2	25,7
2031	528 770	11,8	52,1	36,1

Preglednica 1

(Vir: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2850)

- a) Katera starostna skupina obeh spolov se bo odstotkovno povečevala med letoma 2011 in 2031?

Odgovor napiši na črto.

- b) Razloži, glede na podatke v preglednici 1, zakaj bo naraščalo povpraševanje po naslednjih poklicih: medicinska sestra, zdravnik, manager v bolnišnici, fizioterapevt. Odgovor napiši na črti.

	2
--	---

22. Preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

Microsoft je osumljen izkoriščanja otroške delovne sile v tovarni na Kitajskem, kjer domnevno računalniške miške in Xbox krmilnike sestavljajo najstniki, ki so za uro dela plačani nekaj več kot 40 centov.

(Vir: <http://www.delo.si/clanek/104055>)

- a) Navedi en razlog, zakaj se v svetu pojavlja izkoriščanje otroške delovne sile. Odgovor napiši na črto.

- b) Na črti napiši predlog za rešitev problema izkoriščanja otrok za delovno silo.

	2
--	---

23. Oglej si sliko 8 in odgovori na vprašanja.

Slika 8

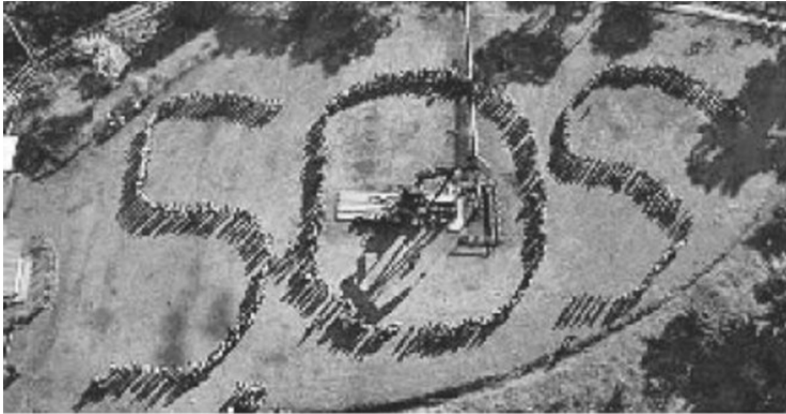
(Vir: <http://www.arhivo.com/najvecja-cistilna-akcija-v-sloveniji>)

a) Na črto napiši slogan čistilne akcije, ki ga prikazuje slika 8.

b) Na črto napiši cilj vsake čistilne akcije.

c) Razloži namen kartiranja oziroma popisovanja divjih odlagališč.
Odgovor napiši na črti.

24. Oglej si sliko 9, preberi njen opis in odgovori na vprašanji.

Slika 9

(Vir: <http://www.delo.si/clanek/106901>)

Slika 9 prikazuje eno od številnih akcij za reševanje amazonskega pragozda. Ljudje so s svojimi telesi na gozdni poseki oblikovali napis SOS (mednarodna Morsejeva oznaka za klic na pomoč).

- a) Pojasni, kaj so ljudje z napisom želeli sporočiti.
Odgovor napiši na črto.

- b) Navedi eno posledico pretiranega izsekavanja gozda za življenje ljudi.
Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

SKUPNO ŠTEVILO TOČK:

	50
--	----

Prazna stran